

ומשהגיע לחצר החיצונה של העיר [שהוא מקום משתמר], שוטחן בחמה בציועה, כדי לייבשן.

אבל לא ישטחם כנגד העם. כדי שלא יחשדוהו שכיבסן בשבת.

גמרא:

שנינו במתניתין: נותנין תבשיל לתוך הבור. והוינן בה: **פשיטא.** וכי איזה איסור יש בדבר?

ומשנינן: מהו דתימא, נוגזר משום דאתי לאשוויי את הגומות שבקרקע הבור, כדי שתהיה שטוחה ויוכל להושיב עליה את הקדרה. והוא תולדת "חורש". **קא משמע לן,** דלא גזרינן כן.

שנינו במתניתין: **ואת המים היפים ברעים.**

והוינן בה: **פשיטא.** וכי למה נאסור?

ומשנינן: משום סיפא נקט לה. וסיפא איצטריכא ליה, לאשמועינן דנותנין "את הצונן בחמה".

ושוב מקשינן: **הא נמי פשיטא דמותר.** ואף בדבר שאינו מבושל. שהרי בישול בחמה אין בו משום "מבשל".

ומשנינן: מהו דתימא, נגזר דלמא אתי לאטמוני נמי ברמיץ ויעבור על איסור "מבשל" [ואף בדבר מבושל גזרו על ההטמנה. שמא יחתה בגחלים]. **קא משמע לן,** דלא גזרינן כן.

שנינו במתניתין: מי שנשרו כליו בדרך במים וכו', שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם.

אמר רב יהודה אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים דבר מה מפני מראית העין [כדי שלא יחשדוהו באיסור], אפילו בחדרי חדרים אסור לעשותו.

ומקשינן: והא תנן "שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם. ואף איסור זה הוא משום מראית עין, שלא יחשדוהו שכיבסן בשבת. אלמא, לא אסרו משום כן אלא בפרהסיא. אבל במקום שלא יראוהו מותר.

ומשנינן: פלוגתא דתנאי היא. **דהא תניא:** שוטחן בחמה, אבל לא כנגד העם.

רבי אלעזר ורבי שמעון אוסרינן אף שלא כנגד העם. ופסק רב כוותיהו.

אמר רב הונא: **המנער טליתו בשבת** מן קמז-א העפר שעליה⁽¹⁾, הרי הוא חייב חטאת. וזהו ליבונה. וחייב משום "מלבן"⁽²⁾.

חייב חטאת.

ונראה מדבריו כרש"י, דלאו דוקא במים איכא ליבון, אלא בכל דבר המעביר את השחרורית. ואם כן מסתבר דאף בעפר יהיה כן. דכל אולודי חיורא חשיב מלבן. שלטי גיבורים. והבין בדעת הרמב"ם דמשום מלבן הוא. אבל הרמב"ם כתבה אגב איסורי "מכה בפטיש". וכן כתב הכסף משנה.

2. והקשה רבי עקיבא איגר בגיליון הש"ס

ויש לומר דהיינו משום שמא יבוא לסוחטן. וכדגזרינן לקמן [קמז א] באלונטית [על פי התוספות יום טוב].

1. רש"י. ור"ח פירש דמנערה מן הטל שעליה, דהיינו כיבוס וליבון. אבל בניעור מן העפר לא נראה שיהיה שייך ליבון. תוספות.

והרמב"ם בפרק י מהלכות שבת, כתב: המנער טלית חדשה שחורה כדי לנאותה ולהסיר הצהוב הלבן הנתלה בה, כדרך שהאומנין עושין,

אמר ליה רב יוסף: נפוין את הכובע ושדי את הטל מיניה. ולית בזה משום "מלבן", דהא אנן לא קפדינן מידי.

אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: היוצא לרשות הרבים בטלית מקופלת כשהיא מונחת לו על כתיפו [שאחר שנתנה על ראשו הגביה את שוליה על כתפיו] בשבת, הרי הוא חייב הטאת. משום איסור הוצאה. שהרי אין זה דרך מלבוש, אלא דרך משאוי.

תניא נמי הכי: פוחרו כסות היוצאים בטליתות מקופלות ומונחות על כתיפן בשבת, הרי הם חייבין הטאת.

ולא בפוחרו כסות בלבד אמרו כן. אלא כל אדם היוצא כך, חייב חטאת. ולא אמרו כן בסוחרו כסות, אלא משום שדרכן של מוכרין לצאת כך.

וחנוני היוצא במעות הצרורין לו בסדינו, חייב הטאת.

ולא בחנוני בלבד אמרו כן. אלא בכל אדם. אלא אמרו כן בחנוני, משום שדרכו של חנוני לצאת כך.

והרטנין [אנשים הקרויים כן על שם מקומם] יוצאין בשבת בסודרין שעל גבי כתיפן. ולא חשיב משאוי, אלא דרך מלבוש הוא.

ולא אמרן דחייב, אלא בטלית חרתי. אבל במנער טלית עתיק, לית לן בה. דכיון דאין דרך להקפיד עליה, לא חשיב "ליבון".

ולא אמרן דחייב, אלא באוכמי [טלית שחורה]. לפי שהאבק מקלקל את מראיתה, והרי הוא מקפיד עליה. אבל בטלית חיוורי או סומקי [לבנה או אדומה], שאינו מקפיד בה, לית לן בה⁽³⁾.

ואף באוכמי, הרי הוא חייב משום "מלבן", דוקא היכא דקפיד עלייהו שלא ידבק בהו עפר. אבל כשאינו מקפיד בכך, אין בזה משום "מלבן".

עולא איקלע לפומבדיתא. הוא לרבנן דהו קא מנפצי [מנערים] גלימיהו מן העפר.

אמר: קמחללין רבנן שבתא. שעוברים הם על איסור "מלבן".

אמר להו רב יהודה לרבנן: נפוצי ליה באפיה [נפצו את גלימותיכם בפניו]. ואל תחששו לדבריו. משום דאנן לא קפדינן מידי בעפר שנדבק בגלימה. הלכך לאו "מלבן" הוא.

אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף. אמר ליה רב יוסף לאביי: הב לי את כומתאי [כובעי].

הזא אביי דאיכא טלא עליה [שהיה טל על הכובע]. ומשום כך הוה קמחסם [מונע] את עצמו מלמיתביה ליה לרב יוסף את כובעו.

אלא מסיר הטיט. אבל רושם הלכלוך עדיין נשאר עליו.

3. ומכאן תמה המגיד משנה שם, על רש"י ותוס', שפירשו דמניעור עפר או טל איירי. דמאי נפקא מינה לענין זה בין אוכמא לסומקי? ורק לפירוש הרמב"ם [הובא בהערה 1] אתי שפיר.

בסתירת דברי רש"י. דלעיל [קמא א] כתב גבי טיט שעל בגדו, דמכסכו מבפנים. ואין בזה משום "מלבן" אלא בנותן בו מים.

ובשער הציון סימן שב אות מא חילק, דבניעור הבגד מהעפר, הרי הוא מצחצחו. וזהו תיקונו. מה שאין כן בשפשוף מהטיט, שאינו

ולא ברטנין בלבד אמרו כן. אלא בכל אדם. אלא אמרו "רטנין", משום שדרכן של רטנין לצאת כך.

אמר רבי יהודה: מעשה בהורקנום, בנו של רבי אליעזר בן הורקנום, שיצא בסודר שעל כתיפו בשבת. אלא שהיתה נימא [חוט] מהסודר כרוכה לו באצבעו. שדוקא באופן זה היה יוצא בו בסודר. כדי שלא יפול מעל כתיפו. אבל בלאו הכי, לאו דרך מלבוש הוא.

וכשבא הדבר לפני חכמים, אמרו: מותר לצאת בסודר שעל כתיפו, אפילו כשאינן נימא כרוכה לו באצבעו. דבכל גוונא הוי דרך מלבוש.

דרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דרב חסדא: הלכה, אף על פי שאינן נימא כרוכה לו באצבעותיו, מותר לצאת בסודר שעל כתיפו.

עולא איקלע לבי אסי בר היני. בעו מיניה: מהו לעשות מרזב מבגדיו בשבת? ובסמוך יבואר מהו.

אמר להו: הכי אמר רבי אלעי: אסור לעשות מרזב בשבת.

והוינו בה: מאי "מרזב"?

אמר רב זירא: כיסי בבלייתא. שכשהבגדים ארוכים ומגיעים עד הארץ, היו מגביהים את שוליהם וכופלין אותם כלפי מעלה. ומחזיקים אותם מקופלים על ידי חוטים. ועל ידי כך נוצר בבגד כיס, כעין מרזב.

ואסר רבי אלעי לעשות כן, משום דהוי כמתקן מנא⁽⁴⁾.

רבי ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא. והיה קופל חלוקו בפניו, ואמר ליה: הכי מאי דיניה לענין שבת? ואמר ליה: אסור. ושוב קפלו באופן אחר, ושאלו: והכי מאי? ושוב אמר ליה: אסור.

אמר רב פפא: נקוט האי כללא בידך: כל קיפול בבגד שעושה אדעתא דלכנופי [שיהא הבגד אסוף כך בקביעות], אסור לעשותו בשבת, משום דמתקן מנא. וכל דעושהו כדי להתנאות בו לפי שעה, ולא בקביעות, שרי.

כי הא דרב שישא בריה דרב אידי, מתנאה בסדינו בחול הוי. אלמא אורחיה בהכי. הלכך אף בשבת מותר. דלאו לשם תיקון מנא עביד ליה.

כי אתא רב דימי, אמר: פעם אחת יצא רבי לשרה בשבת, והיו שני צידי טליתו התחתונים, שמימינו ומשמאלו, מונחין על כתיפו. אמר לפניו יהושע בן זירוז, בן חמוי של רבי מאיר: וכי בזו לא חייב רבי מאיר חטאת? והרי קאמר רבי מאיר, דדרך משאוי הוא, ולא דרך מלבוש. וחייבים על הוצאתו חטאת.

אמר ליה רבי: אכן דקדק רבי מאיר עד כאן? וקיבל את דבריו, וששלל רבי את צידי טליתו מעל כתיפו והורידן למטה.

כי אתא רבין, אמר: לא ביהושע בן זירוז הוה מעשה. אלא יהושע בן כפוסאי היה. שהוא חתנו של רבי עקיבא. ואמר לרבי: וכי

מיבעיא להו. אי חשיב דרך מלבוש, ומותר. או

4. רש"י. ותוספות פירשו, דלענין הוצאה קא

שכולן נסתפגו באחת, ובלועין בה מים רבים, לא חיישינן לסחיטה. שכיון שמרובים הם, יזכירו האחד לחבירו שלא לסחוט.

ב. **סכין בשבת** את הגוף בשמן, וכן **ממשמשיין** ביד על כל הגוף להנאה.

אבל לא מתעמלין [משפשפים בכח את הגוף], ולא מתגררין במגורת את הגוף. משום דהוי עובדין דחול.

אין יורדין בשבת לנהר קורדימא. ובגמרא מפרש טעמא.

ואין עושיין בשבת אפיקטיוזין [הקאה, ומורכב מתיבות "אפיק" "טיוזין". דהיינו הוצאת האוכל מבישולו, שלא יספיק להתעכל. פירוש המשניות להרמב"ם], על ידי סם. ואף דלא עביד לה לרפואה, אלא כדי שיוכל לאכול ולשתות הרבה, אסור לעשות כן משום דהוא "מתקן גברא".

ואין מעצביין את הקטן, לתקן וליישב את עצמותיו וחוליותיו.

ואין מחזירין את השכר [העצם השבורה] למקומה.

בזו לא חייב רבי עקיבא הטאת? ואמר לו רבי: דקדק רבי עקיבא עד כאן? ושלשל רבי את טליתו, וקבל את דבריו.

כי אתא רב שמואל בר רב יהודה, אמר: "נשאל רבי", איתמר. שלא נהג כן רבי בפועל. אלא שאלה נשאלה לפניו, אם מותר לצאת כשצידי טליתו על כתפו. וביקש להתיר. ועל כך השיבוהו בשם רבי מאיר או רבי עקיבא לאסור.

מתניתין:

א. **הרוחץ במי מערה** [מקוה מקורה שהיא חמה] **ובמי טבריא, ונסתפג אפילו בעשר אלונטיאות** [מגבות], **לא יביאם בידו** לביתו. ואף לא במקום שנעשה בו עירוב, ואין בו משום איסור הוצאה. משום דחיישינן שמא ישכח ויסחט את האלונטיאות. ואף שנסתפג בעשרה אלונטיאות, ואין מים מרובים בכל אחת מהן, אסור⁽⁵⁾.

אבל עשרה בני אדם, מסתפגין אפילו באלונטיית אחת את פניהם ורגליהם, ומביאין אותן בידן לביתם. ואף על פי

וחשיב דרך מלבוש.

5. אבל להסתפג מותר אף לכתחלה. וקשה, למה לא אסרו להסתפג משום חשש סחיטה, וכדמצינו בכמה מקומות דחיישינן להכי?

ויש לומר, דאם אתה אסרו להסתפג, הרי זה כאילו אסרת רחיצה. לפי שאין דרך לרחוץ בלא להסתפג. ואי אפשר לעמוד בגזירה זו. ראשונים.

דהוה דרך משאוי, ואסור. ואיירי בטלית של ד' כנפות. ולוקח שני צידי רוחב טליתו שמימין, ונותנם על כתף שמאלו כשהם מקופלים.

והיינו דקאמר, כל דאדעתא לכנופי אסור. שאם מניח צידי הטלית על כתפו כשהם מקובצים, כדי שלא תכביד עליו הטלית ויוכל לילך מהר, לא חשיב דרך מלבוש, ואסור. אבל אם אין צידי טליתו מקובצים, אלא צד אחד מונח על כתפו והצד האחר נופל על שכמו עד הזרוע, מותר. מפני שעושה כן כדי להתנאות,

מי שנפרקה ידו ורגלו [שיצאה העצם מפרק חיבורה] לא יטרפם [ישפשפם] בצונן במקום הפריקה.

וכל אלה אסורים משום דהוו מילי דרפואה. ואסרו חכמים על רפואה בשבת, משום גזירת שחיקת סממנין.

אבל אם נפרקה ידו ורגלו רוחץ הוא אותם כדרכן. ואם נתרפא בכך, נתרפא. ואינו חושש לאיסור רפואה בשבת, משום דלא מיחזי כעושה לרפואה.

גמרא:

שנינו במתניתין: הרוחץ במי מערה ובמי טבריא וכו'.

ודייקנין: קתני "מי מערה" דומיא ד"מי טבריא". מזה מי טבריא הם חמין, אף "מי מערה" איירי בחמין. ומדקתני "הרוחץ" ולא קתני "רוחץ", משמע, דייעבד אין. שאם רחץ בדיעבד, לא יביא אלונטיות לביתו. אבל לכתחלה לא ירחץ כלל בחמין. שגזרו בשבת על רחיצה בחמין. ואפילו כשהוחמו מערב שבת⁽⁶⁾.

ותו דייקנין: מכלל, דדוקא רחיצה אסורה קמז-ב לכתחלה. אבל להשתטף כל גופו בחמין על ידי ששופכן עליו, אפילו לכתחלה שפיר דמי, ומותר. ואף דאשכחן בהא פלוגתא, מתניתין מני רבי שמעון היא דמתיר.

דתניא: לא ישתטף אדם כל גופו בין בחמין ובין בצונן. דברי רבי מאיר.

ורבי שמעון מתיר, בין בחמין ובין בצונן.

רבי יהודה אומר: להשתטף בחמין אסור. אבל בצונן מותר.

שנינו במתניתין: ונסתפג אפילו בעשר אלונטיות, לא יביאם בידו. אבל עשרה בני אדם מסתפגין אפילו באלונטית אחת ומביאין אותן בידן.

ומפרשינן: רישא רבותא קא משמע לן, וסיפא רבותא קא משמע לן.

רישא רבותא קא משמע לן, דאפילו הני עשר אלונטיות שנסתפג בהם אדם אחד בלבד, דלא נפישו בהו מיא — כיון דחד גברא הוא ואין מי שיזכירו מאיסור סחיטה, גזרו ביה משום דאתי לידי איסור סחיטה.

הבלה, ואתי לידי זיעה. וכן מבואר בתוספות, לעיל קט א.

אלא דתמהו הראשונים על דבריו. דהא כל גזירת זיעה היא משום לתא דרחיצה. ואם רחיצה מותרת, למה תיאסר זיעה.

עוד מבואר בתוספות שם, דדוקא מי טבריה הותרו, משום דלא דמו למרחץ. אבל מי מערה שהם בגומה, דמו למרחץ. והוו בכלל גזירת מרחץ.

6. דדוקא מי מערה אסורים ברחיצה לכתחלה. אבל במי טבריה לא גזרו, כיון דלאו חמי האור נינהו. וכדאיתא לעיל [מ א] "הניחו להם חמי טבריה". תוספות.

ומכאן תמה הרא"ש על דברי הרי"ף שפירש ד"מי מערה" היינו נמי שהוחמו מחמת המערה, ולא על ידי האור. שהרי ככהאי גוונא אין לאסור כלל, דומיא דחמי טבריה.

אכן מבואר בטעמיה דהרי"ף, דמשום גזירת זיעה נגעו בה. דכיון דהמערה מטללא, נפיש